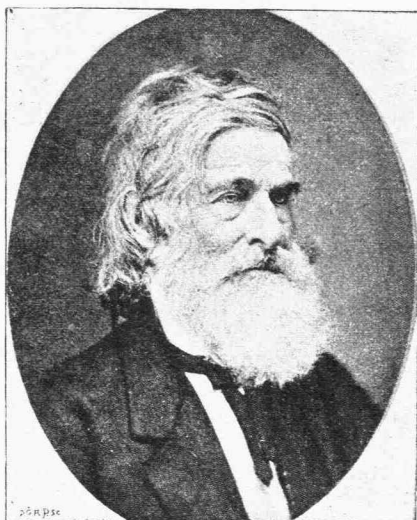

ΣΑΜΟΥΗΛ ΧΑΟΥ

ΣΑΜΟΥΗΛ Γ. ΧΑΟΥ

Κικέρων λέγει: *Homines ad deos nulla se propius accedunt, quam salutem hominibus dando, ὃ ἐστὶ μεθερμηνηνόμενον*: «Οἱ ἄνθρωποι δὲν ὁμοιάζουσι τοῖς «θεοῖς κατ' οὐδὲν τοσοῦτον ὅσον κατὰ τὴν εὐποιάν «πρὸς τοὺς ὁμίους των.» Ὁ Κικέρων ταῦτα εἰπὼν θὰ εἶχε βεβαίως κατὰ νοῦν ἄνδρας οἷος ὁ Σαμουήλ Χαου. Τοῦ ἐπιφανοῦς αὐτοῦ ἀνδρὸς ὁ βίος κατηναλώθη ὑπὲρ τοῦ πλησίον καὶ δικαίως, κατὰ τὸν Κικέρωνα, δύναται νὰ κληθῇ θεοειδής.

Βεβαίως εἶναι ἀδύνατον οὐχὶ νὰ ἐξεικονίσῃ τις τὸν θεσπέσιον τοῦτον ἄνδρα κατὰ πάντας τοὺς εὐγενεῖς αὐτοῦ ἀγῶνας ἔν τε τῇ γενεθλίᾳ αὐτοῦ γῇ καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ πατρίδι, τῇ Ἑλλάδι, ἣν ἐλάτρευσε καθ' ἅπαντα τὸν βίον αὐτοῦ ἴσα τῇ φυσάσῃ καὶ ἐκθρεψάσῃ αὐτὸν μητρί, ἀλλ' οὔτε ἀπλὴν σκιαγραφίαν νὰ παράσῃ, φίλε κ. Σκόκε, τοῖς ὑμετέροις ἀναγνώσταις ἐντὸς τοῦ στενοῦ πλαισίου τοῦ ὑμετέρου Ἡμερολογίου.

Ἡ γῇ τοῦ Βάσιγκτων δὲν σεμνύνεται ἐπὶ τῷ μεγάλῳ αὐτῆς πολίτῃ περισσότερον ἢ ἐπὶ τῇ ἀρετῇ πολιτῶν οἷος ὁ Σαμουήλ Χάου. Πῶς θὰ διεξῆγε τροπαιοῦχος ἀγῶνα τόσον μέγαν καὶ δεινὸν ὁ ἀδάμαστος, ἐκείνος στρατηλάτης εἰάν δὲν περιεζώννυε τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ οὐχὶ μόνον χάλυψ καὶ σίδηρος ἀλλὰ καὶ ἄνδρες σιδηροί, χαλύβδινοι, οἷος ὑπῆρξεν αὐτὸς καὶ μυριάδες συμπολίται του, καὶ οἷος ἀπεδείχθη κατόπιν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τοῦ βίου του ὁ μέγας καὶ πολὺς πολίτης Σαμουήλ Χάου;

Μόλις ἡ αὔρα τῆς ἐλευθερίας ῥοζατο ψαύουσα τὰς σεμνάς τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς Ὀσσης κορυφὰς καὶ σείουσα τὰς δειράδας τῆς Οἶτης καὶ τοῦ Ταϋγέτου, ὁ Χάου ἐχρίετο ἐν Ἀμερικῇ ἱατρὸς, ἡ δὲ πρώτη οὐρανία αὔρα, ἣτις ἐθώπευσε τὴν ἱεράν τοῦ νεαροῦ Ἀ-

σκληπιάδου ὄψιν, ὑπῆρξεν ἡ ἐκ τῆς δούλης καὶ μάρτυρος Ἑλλάδος αὔρα τῆς Ἐλευθερίας. Εἰς τὰ ὧτά του ἤχησεν ἱερὰ ἰαχὴ καὶ κρότος θραυομένων ἀλύσσεων, καὶ εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ του μακρόθεν τὰ ἐμβλήματα τῆς δουλείας συντετριμμένα καὶ τὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου ἀναστηλούμενον καὶ τὰς ἱερὰς πτυχάς, ἐφ' ὧν ἀντανυχλάται τὸ λευκὸν κύμα καὶ ἡ γαλήνη τῶν ὠραίων θαλασσῶν μας, ἀπλουμένας ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῆς πρωτομάρτυρος Ἰδῆς καὶ τοῦ Ταινάρου μέχρι τῆς βαθυκόλπου κεχαριτωμένης Ἰωνίας καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀδρια καὶ Ἰστρου μέχρι τοῦ Μαύρου Πόντου. Ὁ δῖος Ἀχιλλεὺς δὲν ἤθελε ὁρμήσει πρὸς τὸν ἱερὸν τῆς μάρτυρος ἀγῶνα ταχύτερον τοῦ νεαροῦ Ἀσκληπιάδου Σαμουήλ Χάουδστις, κατὰ τοὺς χρόνους καθ' οὓς δι' ἰστίων μόνον ἐκινουῦντο τὰ σκάφη, ὁρμήσας διῆλθε τὸν μέγαν Ὠκεανὸν ὡς νὰ διήρχετο λίμνην ἀτάραχον. Μετὰ μακρὸν πλοῦν ἀφίκετο εἰς τοὺς κόλπους τῆς μητρὸς Ἑλλάδος, εἰς οὓς διέμεινε μέχρι τέλους ὑποστάς πάσας τὰς σκληρὰς τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος δοκιμασίας κακουχούμενος καὶ ταλαιπωρούμενος ὡς ὁ ἔσχατος τῶν Ἑλλήνων, οὐδέποτε ἀπαυδῶν, οὐδέποτε μεταμελούμενος, οὐδέποτε ἀποθαρρυνόμενος, βέβαιος ὢν πάντοτε περὶ τῆς αἰσίας τοῦ δεινοῦ ἀγῶνος ἐκβάσεως. Ἀγέλος παραμυθίας ὑπῆρξεν εἰς τοὺς στερουμένους τῶν πάντων πλὴν τῆς εἰς τὸν Πατέρα τῶν ὀρφανῶν καὶ ἐγκαταλελειμμένων πίστεως, καὶ διὰ τῶν ἀόκνων αὐτοῦ προσπαθειῶν αἱ γενναῖαι συνδρομαὶ τῶν ἐν Ἀμερικῇ συμπολιτῶν του κατέφθانون ἀδιαλείπτως εἰς τὰς πεινώσας γυναῖκας καὶ τὰ γυμνητεύοντα τέκνα τῶν ἐνδόξων μαχητῶν. Ὁ Σαμουήλ Χάου ἐγνώρισε τὴν Ἑλλάδα καὶ ἠγάπησε τὰ τέκνα αὐτῆς ὅσον οὐδεὶς τῶν ξένων τῶν κατελθόντων εἰς τὸν μέγα αὐτῆς ἀγῶνα. Ἀπειρα ἔγραψε περὶ τοῦ ἐλληνικοῦ ἀγῶνος, περὶ τῶν ἐξεχόντων τοῦ ἀγῶνος ἀνδρῶν συγγράψας καὶ ἱστορίαν πλήρη αὐτοῦ. Διετέλεσε δὲ ἀκραιφνὴς καὶ γενναῖος φίλος τῶν ἐλλήνων μέχρι τέλους τοῦ βίου αὐτοῦ, ἐνσταλῆξας ἐν ταῖς καρδίαις πάντων τῶν ἐξόχων τοῦ οἴκου του μελῶν στοργὴν καὶ ἀφοσίωσιν πρὸς πᾶν ὅ,τι Ἑλληνικόν. Ὅσάκις εὗρίσκετο ἐν μέσῳ Κρητῶν, οὓς ἐλάτρευεν, ἐπίστευεν ὅτι ἦτον ἐπὶ ἱεροῦ ἐδάφους ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ὑφῴντο οἱ πελώριοι Κωσταροί, Κόρακες, Χατζημιχάλοι, Κιάραι, Κροκίδαι ὡς αἱ ἀθάνατοι χέδροι τοῦ Λιβάνου. Ἐν μέσῳ τῶν ἀπείρων αὐτοῦ ἐν Ἀμερικῇ ἀσχολιῶν πολιτικῶν, καὶ ὠνικῶν, φιλανθρωπικῶν, ἐν μέσῳ τῆς φοβερᾶς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς θυέλλης, ἣτις ἔσειε καὶ ἐκλόνιζεν ἐπὶ τέσσαρς ὅλους ἐνικυτοὺς ἀδελφικῶν σπαραγμῶν αὐτὰ τὰ βάρβαρα τῆς ὑπάρξεως τῆς κραταιᾶς Δημοκρατίας, ὁ Σαμουήλ Χάου δὲν ἐλησμόνει τὴν Ἑλλάδα τοῦ, τὴν Κρήτην του. Ἀπὸ τοῦ με-

γάλου ἀγῶνος τοῦ 1821 τρίς ἐπεσκέφθη τὴν ἱερὰν ἡμῶν χώραν καὶ τὴν Κρήτην μετὰ τῆς ἐξόχου συζύγου του, τῆς ἐξοχωτέρας πασῶν τῶν γυναικῶν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ τῶν ἐπίσης ἐξόχων τέκνων του, πάντων διακρινομένων ἐπὶ εὐρυτάτῃ παιδείᾳ καὶ κάλλει σώματος καὶ ψυχῆς. Κατὰ τὸ 1840 ἐπεσκέφθη τὴν Κρήτην, κατὰ δὲ τῷ 1867, ὅτε ἡ Κρήτη ἀνέζη ἵνα συντρίψῃ τοὺς ἐχθροὺς αὐτῆς, ἔσπευσε μετὰ τῆς συζύγου καὶ δύο ἐκ τῶν θυγατέρων του, φέρων βοηθήματα ὑπὲρ τῶν ἐκπατρίζομένων χηρῶν καὶ ὀρφανῶν τῆς Κρήτης. Ἐπίστευσε ὅτι ἡ Κρήτη ἤθελεν ἐλευθερωθῆ, ἡσθάνθη δὲ ἄλγος βαθύ, ὅτε εἶδεν ὅτι καὶ πάλιν ἐπροδόθη καὶ ἐγκατελείφθη ἡ ἱερὰ γῆ ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς. Ἦτο ἤδη γέρων ὁ Χάου, ἀλλ' εὐτυχῆς θὰ ἦτο πᾶς τις ἐν τῇ ἀκμῇ τῶν νεαρῶν αὐτοῦ ἐτῶν εἴαν εἶχε τὸ αὐτὸ σθένος καὶ σφρίγος, ὅπερ εἶχεν ὁ γηραιὸς ἐκεῖνος κορμός. Ἐσείετο ὡς πελωρία δρυς ἐκ βάθρων ὑπὸ θυμοῦ καὶ ἀγρίας ἀγχανκτήσεως οὐχὶ ὅταν ἤκουεν ὅτι ἐπιπτον ἐν πολέμῳ οἱ Κρήτες, ἀλλ' ὅταν πρὸς τελείαν αὐτῶν ἐξόντωσιν ἐν τῷ μέλλοντι ἐπυρπολοῦντο ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν οἱ ἀμπελῶνες καὶ οἱ ἐλαιῶνες αὐτῶν. Ὅποῖον φοβερὸν ἀντίθεμα ἐξετόξευεν τότε τὰ ἅγια χεῖλη του κατὰ τῆς ἐψιμυθιωμένης διπλωματίας τῆς Εὐρώπης!

Τόσον συνεπόνει ὁ οἶκος σύμπας τοῦ Σαμουὴλ Χάου πρὸς τὰς συμφορὰς τῶν Κρητῶν, ὥστε αὐτῶν αἱ θυγατέρες καὶ ἡ κλεινὴ σύζυγός του διένειμον τὰ ἐνδύματα καὶ βοηθήματα εἰς τὰς δυστυχεῖς Κρήσας καὶ τὰ τέκνα τῶν Ἀλλ' ἡμέραν τινά, ἐνῷ διενέμοντο βοηθήματα ἐν τῷ ναῷ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς παριστάμενος ὁ Χάου ἠρώτα τὰς μητέρας πόσα τέκνα ἔχουν· ἡ μὲν ἔλεγε δέκα, ἑτέρα δώδεκα, ἄλλη ἐννέα. Τότε σκιρτῶν ὁ Χάου ἐφώνει ἐν ἀγαλλιάσει· «Ἄ! Δὲν φοβοῦμαι ὅτι θὰ ἐξοντωθῶσι ποτὲ οἱ Κρήτες ὅσους καὶ ἂν καταστρέψωσιν οἱ ἄγριοι Ὀσμανῆδες.» Ἡμέραν τινα ἐξήλθομεν μετὰ τῆς Κας Χάου καὶ τῶν δύο θυγατέρων τῆς ἵνα μεταβῶμεν εἰς τὸ πεδῖον τοῦ Ἀρεως, ἐνθα τότε ἐπαινίζεν ἡ μουσικὴ ἠρωτήσαμεν ἀμαξηλάτην τινα τὸ ἀγῶγι του· αὐτὸς μᾶς ἀπήντησε ὃ δραχμάς. Ἡ κ. Χάου ἀμέσως εἶπεν «Ἀλλ' εἶναι ἐγκλημα νὰ δώσωμεν τόσα δι' ἅμαξιν, ὅταν τὰ τέκνα τῆς Κρήτης ἔχουν ἀνάγκην καὶ τοῦ ὀβολοῦ!» Οὕτως ἐπορεύθημεν καὶ ἐπανήλθομεν ἀπὸ μακροῦ περιπάτου πεζῇ. Αὐτὸ καὶ μόνον δεικνύει τί ἡσθάνετο οὐχὶ μόνον αὐτὸς ὁ ἐξοχος φιλόανθρωπος Χάου ἀλλὰ πᾶς ὁ οἶκος αὐτοῦ.

Μετὰ τὸ οἰκτρὸν νυαγίον τοῦ Κρητικοῦ ἀγῶνος ὁ Χάου ἐπανελθὼν εἰς Βοστώνην, ἱδρυσεν ἐφημερίδα καλουμένην Κρήτην,

ἥτις ἐξεδίδετο ἐφ' ἱκανὸν χρόνον, δι' ἐκθέσεώς του δὲ ἀνεκοίνωσε τῇ ἐν Βοστώνῃ ἐπιτροπῇ τὰ κατὰ τὴν Κρητικὴν ἐπανάστασιν ἀφηγηθεὶς ἐν συντόμῳ τὴν ἱστορίαν τῆς ἐνδόξου νήσου, τὰ μαρτύρια τῶν τέκνων τῆς, τὸν διάπυρον αὐτῶν ἔρωτα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰς θυσίας εἰς αἷς τοσάκις ὑπεβλήθησαν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας των. Ὁ δὲ ἔξοχος ρήτωρ κ. Φίλιψ, ἐν λαμπρᾷ προσλαλίᾳ ὑπὲρ τῶν Κρητῶν, ἐμνήσθη ἀφηγήσεώς τινος τοῦ κ. Χάου καὶ εἶπε τὰ ἑξῆς· «Ὁ κ. Χάου ἐπανελθὼν ἐκ τῆς εὐκλεοῦς «νήσου διηγῆθη ἡμῖν πρᾶξιν ἐξόχως γενναίαν, ἣν δὲν ἀπαντᾷ «τις οὐδὲ κατ' αὐτὴν τὴν κλασικὴν ἐποχὴν τῆς Ἑλλάδος πα- «τέρες καὶ σύζυγοι λιμοκτονοῦντες καὶ ἀναλαβόντες ἐπὶ τῶν ὤμων «των τοὺς παρ' ἡμῶν σταλέντας σάκκους διπυρίτου ἄρτου δὲν ἤγ- «γισαν τὸν ἄρτον αὐτόν, καίτοι πεινῶντες, ἀλλὰ κατέθηκαν πρὸ «τῶν ποδῶν τῶν γυναικῶν καὶ τέκνων των.»

Ἀπὸ τῆς Κρητικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1867 ὁ Χάου δὲν ἐπα- νῆλθε πλέον εἰς τὴν πεφιλημένην του ἑλληνικὴν γῆν, ἀλλ' ἔπεμ- ψεν αὐτὸς τὰς θυγατέρας καὶ τὴν σύζυγον, ἣν οἱ Κρητῆτες ἔσπευ- σαν νὰ χαιρετίσωσιν ἀσπαζόμενοι τὴν δεξιὰν τῆς ἐξόχου γυναι- κός. Καὶ πρὸ ὀλίγων ἔτι μηνῶν κατήλθεν ἐξ Ἑλλάδος ὁ βαθὺς ἐπιστήμων υἱὸς τοῦ Χάου μετὰ τῆς εὐγενοῦς συζύγου του, καὶ πάλιν οἱ Κρητῆτες ἄθροοι προσῆλθον αὐτοῖς καὶ ἤκουσαν λόγους γλυκεῖς συμπαθείας, παραμυθίας, ἐλπίδος.

Καὶ ταῦτα μὲν συνοπτικώτατα ὡς πρὸς τὴν λατρείαν πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς θυσίας εἰς αἷς ὑπεβλήθη ὁ Χάου καὶ οἱ περὶ αὐ- τὸν ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως τοῦ γένους καὶ ἀπελευθερώσεως τῆς Κρήτης· ἀλλ' ἵνα ἱστορήσῃ τις πᾶν ὅ,τι ἔπραξεν ὁ ἀδάμαστος ἀνὴρ ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι, καὶ ἐν συνόψει ἀπλῇ, ἤθελον χρειασθῇ οὐχὶ σελίδες Ἡμερολογίου, ἀλλὰ τόμοι δλόκληροι. Ἀρκεῖ νὰ εἴπω ὅτι ὑπῆρξεν εἰς τῶν πρώτων ἡγετῶν τοῦ κατὰ τῆς δουλείας τῶν ἐν Ἀμερικῇ μαύρων ἀγῶνος, καὶ ὡς ὑπῆρξε κραταιὸς ὑπερα- σπιστῆς τοῦ δικαιοτάτου τῶν ἀγώνων, οὕτω καὶ κατὰ τὸν φο- βερώτατον ἐμφύλιον πόλεμον, ὅστις ἦτον ἄφρευκτος συνέπεια τῶν ἀγώνων ἀνδρῶν οἷος ὁ Χάου, εἰς πᾶσαν θυσίαν ὑπεβλήθη ὑπὲρ τῶν ἀγίων ἀρχῶν του καὶ κατίσχυσεν ἐπὶ τέλους καὶ εἶδε τὴν Μεγάλην Δημοκρατίαν μετὰ τὴν φοβερὰν δοκιμασίαν ἐξερχο- μένην ἀπὸ τοῦ πυρός, ἐν ᾧ ἐδοκιμάσθη, κραταιοτέραν καὶ λαμ- προτέραν χρυσοῦ ἀπέφθου.

Ἀλλὰ κυρίως ὁ Χάου διέπρεψεν ὡς φιλόανθρωπος καὶ ὡς τοιούτου ἡ φήμη θέλει διαρκέσει ἐφ' ὅσον καὶ ὁ ἡμέτερος πλα- νήτης. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ἀγῶνος, πρὸς ὃν οὐ μόνον

αἶσθημα ἐλευθερίας ἀλλὰ καὶ αἶσθημα φιланθρωπίας εἴλκυσε τὸν μέγαν τοῦτον ἄνδρα, κύριον αὐτοῦ μέλημα ὑπῆρξεν ἡ ἀνίδρυσις ἐν Ἀμερικῇ Σχολείου τυφλῶν.

Γνωστόν, ὅτι ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ μέχρι τοῦ τελευταίου αἰῶνος, οἱ τυφλοὶ ἔμενον τυφλοὶ ἀληθῶς, μηδὲν διδασκόμενοι, μηδὲν μαθάνοντες, ἐπαῖται ἀλῆται ἄδοντες ἐνίστε ἐν μὲν τῇ πολιᾷ ἀρχαιότητι τὰ ἄθλα τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τῶν Ἀτρειδῶν, κατόπιν τροβαδοῦροι τῶν ἀγυιῶν ψάλλοντες τοὺς ἀγῶνας τῶν ἡρώων τῶν νέσων αἰώνων καὶ τελευταῖον τὰ ἄθλα τοῦ Μάρκου Βότσαρη καὶ Καραϊσκάκη. Ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ τῇ προσημηρικῇ διατελοῦσι ἔτι καὶ σήμερον ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ τῇ λεγομένῃ ἐλευθέρᾳ, πεπολιτισμένῃ καὶ χριστιανικῇ. Οὐδεὶς ἐν τοῖς παλαιότεροις χρόνοις ἐφρόντιζε νὰ σώσῃ τοὺς τυφλοὺς ἀπὸ τῶν κακῶν τῆς ὀκνηρίας καὶ φωτίσῃ τὴν σκοτεινὴν αὐτῶν διάνοιαν. Ἀλλ' εὐτυχεῖς θὰ ᾔσαν οἱ τυφλοὶ ἐὰν οἱ βλέποντες ἄφιναν αὐτοὺς ἀπλῶς ἐν τῇ δυστυχίᾳ τῆς τυφλότητός των ἀλλὰ πολλάκις δυστυχῶς οἱ ἔχοντες ἀκεραίαν τὴν ὄρασιν αὐτῶν διεσκέδαζον μὲ τὰ παθήματα τῶν τυφλῶν. Οὕτως ἀναγινώσκωμεν ὅτι κατὰ τὸν Αὐγουστον τοῦ 1425 ὑπὸ τὴν βασιλείαν Καρόλου Ζ' τέσσαρας ἄνδρας τυφλοὺς περιβαλόντες μὲ σιδηρὰν πανοπλίαν καὶ ὀπλίσαντες αὐτοὺς μὲ ράβδους βαρείας τοὺς ἔθεσαν ἐντὸς περιφραγμένου περιβόλου τοῦ ξενοδοχείου d' Armagnac, ἐν τῷ ὁποίῳ περιβόλῳ ὑπῆρχε καὶ ἀγριόχοιρος, ὃν ἤθελε κερδίσει ὁ φονεύσων αὐτὸν ἐκ τῶν τεσσάρων τυφλῶν. Ἡ πάλῃ ἤρξατο, οἱ πτωχοὶ τυφλοὶ, προσπαθοῦντες νὰ κτυπήσωσι τὸν ἀγριόχοιρον ἔτυπτον ἀλλήλους πρὸς τέρψιν καὶ θυμηδίαν τῶν θεατῶν καὶ θὰ ἐφόνευον ἀλλήλους ἐὰν δὲν ἔφερον πανοπλίαν. Ὑπάρχουν λαοὶ οἱ ὁποῖοι ἀνέχονται τὴν κατάστασιν αὐτὴν ἔτι καὶ νῦν. Δὲν ἀφίνουν ἴσως τοὺς τυφλοὺς νὰ τύπτωσιν ἀλλήλους, ἀλλ' ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἄφιναν ἐν Πάτραις πρὸ τινων ἐτῶν τὴν πτωχὴν καὶ τυφλὴν νεαρὰν ἐπαίτιδα Χαρίκλειαν νὰ ὑφίσταται ἄλλα μαρτύρια ὀδυνηρότερα καὶ τοῦ θανάτου.

Κατ' αὐτοὺς τοὺς μέσους αἰῶνας οἱ Ἰάπωνες ᾔσαν φιανθρωπότεροι τῶν λεγομένων Χριστιανῶν, διότι ἐδίδασκον τοὺς τυφλοὺς ἐν ἰδιαιτέρῳ ἰδρύματι νὰ μαθάνωσιν ἀπὸ στήθους τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος των μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ διδάσκωσι κατόπιν αὐτὴν διὰ ζωσῆς εἰς τοὺς συμπολίτας των.

Τὸ πρῶτον βιβλίον περὶ τῆς δυστυχίας τῶν τυφλῶν ἐδημοσιεύθη ἐν Ἰταλίᾳ τῷ 1646 «Il cieco afflito e consolato». Τὸ 1670 ὁ ἰησοῦίτης Λάνα Τέρζε ἐδημοσίευσε πραγματείαν περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν τυφλῶν. Ὁ Ἰάκωβος Βερκουλὴ ἐν Γενεύῃ

ἐοίδαξεν ἀνάγνωσιν εἰς τὴν Ἑλισάβετ Οὐαλδχίρκ, ἥτις εἶχεν ἀπολέσει τὴν ὄρασιν δύο μῆνας ἀπὸ τῆς γεννήσεώς της. Ὁ Ἐπίσκοπος Σαλισβουρίας Βῶρνετ, λέγει ὅτι εἶδε τὴν δεσποινίδα Οὐάλκχιερ ἥτις εἶχε τυφλωθῇ μονοετῆς νὰ ὁμιλῇ πέντε διαλέκτους, νὰ γινώσκη θεολογίαν, φιλοσοφίαν καὶ μουσικὴν. Ἡ νέα αὕτη εἶχε μάθει νὰ γράφῃ διὰ μέσου κοίλων ἐπὶ ξύλου χαρακτῆρων, ἔγραφε δὲ ταχέως καὶ ὀρθῶς. Ἡρξάτο ἤδη ἀνὰ πάσας σχεδὸν τὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας ἡ πρὸς τοὺς τυφλοὺς στοργὴ τῶν εὐγενῶν ὑπάρξεν, ἐν αἷς καταλέγονται ὁ Διδερῶ, ὁ Λῶκ, ὁ Λεϊθνίτιος, ὁ Ρήδ, ὁ Σάνδερσων, ὁ Οὐεϊσσεμβούργ, ὁ Κανδιλλάκ, ὁ Ρουσσῶ, ὅστις πρῶτος συνέστησε τὰ βιβλία μὲ τὸν ἐξέχοντα χαρακτῆρα, τὰ ὅποια πρῶτος μετεχειρίσθη ὁ Χαῦϋ, ὁ δικαίως ἐπικληθεὶς πατὴρ καὶ ἀπόστολος τῶν τυφλῶν. Ὁ Χαῦϋ ὠρμήθη νὰ πράξῃ ὑπὲρ τῶν τυφλῶν ὅ,τι ἔπραξεν ἐκ τοῦ ἐξῆς συμβάντος. Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1783 ὁ κύριος καταστήματος ποτῶν ἐν τινι τῶν μᾶλλον συχναζομένων ὁδῶν τῶν Παρισίων ἐπιθυμῶν ν' αὐξήσῃ τὴν πελατεῖάν του, ἐπρομηθεύθη περὶ τοὺς δέκα τυφλοὺς, τοὺς ὁποίους ἐτοποθέτησε πρὸ μακρᾶς τραπεζῆς μὲ ὄργανα μουσικὰ ἀνὰ χεῖρας. Πρὸ αὐτῶν ἐπὶ τῆς τραπεζῆς ἦσαν ἡνεωγμένα βιβλία μουσικῆς, οἱ δὲ τυφλοὶ, προσποιούμενοι ὅτι ἀνεγίνωσκον μουσικὴν, ἐξετέλουν τὰς μᾶλλον παραχόρδους συμφωνίας. Ὁ σκοπὸς τοῦ κυρίου τοῦ καφενεῖου, τοῦ ἐπικληθέντος Café des Aveugles ἐπετεύχθη, καθόσον πολλοὶ προσήρχοντο ἵνα ἰδῶσι τὸ γελοῖον φαινόμενον, γελᾶσσι καὶ χλευάσσι τοὺς ἀτυχεῖς τυφλοὺς καὶ συγχρόνως ἐλάμβανον ποτόν τι. Ἰδὼν ὁ Χαῦϋ, ὁ ἀληθὴς πατὴρ τῶν τυφλῶν, τὴν κατάστασιν ταύτην τῶν τυφλῶν καὶ ὑπὸ οἴκτου καταληφθεὶς, μελετήσας δὲ πᾶν ὅτι εἶχον μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐπινοήσῃ πρὸς διδασκαλίαν τῶν τυφλῶν ὁ Σάνδερσων, ὁ Λαμουρού, ὁ Οὐεϊσεν-βουργ καὶ ἄλλοι φιλόανθρωποι, προσέλαβεν ἐπὶ μισθῶ νέον τυφλὸν ἐπαιτοῦντα συνήθως πρὸ τοῦ παρεκκλησίου τῆς Bonne Nouvelle, ἐπ' αὐτοῦ δὲ τοῦ εὐφυοῦς τυφλοῦ ἐποίησεν ὁ Χαῦϋ πάσας τὰς δοκιμὰς ὅσας ἐπενόει ἡ γόνιμος κεφαλὴ του μετ' ἄκρας ἐπιτυχίας. Τότε ἡ Φιλανθρωπικὴ Ἑταιρία τῶν Παρισίων τῷ παρέδωκε δώδεκα ἐνδεεῖς τυφλοὺς πρὸς ἐκπαίδευσιν καὶ οὕτως ἰδρύθη ἡ πρώτη σχολὴ τῶν τυφλῶν ἐν οἰκίσκῳ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Cocquillière ἥτις παρήγαγε λαμπροὺς καρπούς. Ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτῆς ἡ ἐπιτροπεία τῆς Βασιλικῆς Ἀκαδημίας κατέληγε διὰ τῶν ἐξῆς « Ἐὰν ἡ ἐπιτυχία ἥς ἐγενόμεθα μάρτυρες τιμᾷ τὴν » νοημοσύνην τῶν μαθητῶν, συνιστᾷ οὐδὲν ἥττον τὸν ἀξιώτατον » αὐτῶν διδάσκαλον, τοῦ ὁποίου αἱ εὐεργετικαὶ ἐργασίαι εἶναι

» ἄξιαί τῆς κοινῆς εὐγνωμοσύνης ». Ἦρχεσαν οἱ λόγοι οὗτοι ἵνα ὁ Haüy τύχη ἐξόχων τιμῶν βασιλικῶν, ἰδρυθῶσι δὲ συγχρόνως ἀνά πᾶσαν τὴν Εὐρώπην σχολαὶ πολυάριθμοι διὰ τοὺς τυφλοὺς.

Μετὰ τὸ πέρασ τοῦ μεγάλου καὶ ἱεροῦ ἡμῶν ἀγῶνος ὁ Σαμουὴλ Χάου ἐπέστρεψεν εἰς τὴν γενεθλίαν αὐτοῦ γῆν, καθ' ἣν ἐποχὴν καὶ ἐκεῖ συνεζήτητο ὑπὸ τῶν φιланθρώπων τὸ ζήτημα τῆς διδασκαλίας τῶν τυφλῶν. Ὁ Δόκτωρ Ἰω. Φίσερ ἐκ Βοστόνης, διατρίβων ἐν Παρίσις εἶχε μελετήσει τὰ τῆς διδασκαλίας τῶν τυφλῶν ἐπισταμένως καὶ κατὰ τὴν εἰς Βοστόνην ἐπάνοδόν του κατώρθωσε νὰ ἐλκύσῃ τῶν συμπολιτῶν του καὶ τῶν κυβερνώντων τὴν προσοχὴν καὶ τὴν μέριμναν πρὸς ἱδρυσιν «ἀσύλου τῶν τυφλῶν». Ἀλλ' ὁ Φίσερ καὶ λοιποὶ φιλάνθρωποι τῆς Βοστόνης, ἰδόντες ἐπανακάμπτοντα τὸν Χάου, ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν ὅτι εὗρον τὸν κατάλληλον ἄνδρα πρὸς ἱδρυσιν, διεύθυνσιν καὶ ἀνάπτυξιν τοιαύτης Σχολῆς. Ἀμέσως λοιπὸν κατ' ἐντολὴν τῶν συμπολιτῶν του μετέβη ὁ Δόκτωρ Χάου εἰς Εὐρώπην ὅπως μελετήσῃ τὰ διάφορα ἐν Εὐρώπῃ συστήματα ἐκπαιδεύσεως τῶν τυφλῶν καὶ μετὰ ἔτος ὁλόκληρον ἐπέστρεψεν ἔχων σαφεῖς καὶ πλήρεις ἰδέας περὶ τῶν ἀτελειῶν καὶ πλημμελημάτων τῶν διαφόρων συστημάτων, τὰ ὁποῖα ἐπέκρινε δημοσίᾳ διὰ τοῦ τύπου. «Καθόλου εἰπεῖν» ἔγραφε «πολλὰ συστήματα ἦσαν μᾶλλον φάροι ὅπως ἀποτρέπωσιν ἀπὸ κινδύνων ἢ φῶτα πρὸς ὁδηγίαν». Οἱ πρῶτοι τυφλοὶ μαθηταὶ τοῦ Δόκτωρος Χάου ὑπῆρξαν ἐξ ἡλικίας 6—20 ἐτῶν. Κατὰ τοὺς πέντε πρῶτους μῆνας εἶχον ἐκμάθει τὴν ἀνάγνωσιν διὰ τῶν ἐξεχόντων γραμμάτων καὶ εἶχον προδεύσει μεγάλως εἰς τὴν γεωγραφίαν, ἀριθμητικὴν καὶ μουσικὴν. Ἰδόντες τὰ λαμπρὰ ἀποτελέσματα τὰ ἐκ τῆς μοναδικῆς δραστηριότητος τοῦ Χάου ἐπιτευχθέντα, ἠνέωξαν πολῖται καὶ Πολιτεῖται τὰ βαλάντιά των, ὁ μέγας δὲ εὐεργέτης τῆς Σχολῆς τῶν τυφλῶν ὑπῆρξεν ὁ ταγματάρχης Πέρκινς, ὅστις ἐδωρήσατο τὸ ἴδιον αὐτοῦ ἀνάκτορον ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς Σχολὴ τῶν τυφλῶν, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἐπωνυμία τοῦ ἰδρύματος Perkins Institution. Ἀμέσως ὁ ἄοκνος διευθυντὴς πλὴν ἄλλων βελτιώσεων τοῦ συστήματος τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν τυφλῶν ἐσύστησε τυπογραφεῖον δι' ἐκτύπωσιν βιβλίων διὰ τοὺς τυφλοὺς, τὸ τελειότερον τῶν μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὑπαρχόντων, ἔλαβε δὲ παραγγελίας πρὸς τύπωσιν τοιούτων βιβλίων καὶ ἐξ Ἀγγλίας καὶ ἐξ ἄλλων χωρῶν. Ἡ Βρετανικὴ καὶ Ἀλλοδαπὴ Βιβλικὴ Ἑταιρεία ἀμέσως παρήγγειλε πλήρη ἐκδοσὶν τῶν ψαλμῶν πληρώσασα ἐπτακόσια πεντήκοντα τάλληρα.

Ἐντὸς βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος ἡ ἐκπαίδευσις τῶν τυφλῶν ἔλαβε τεραστίας διαστάσεις. Οἱ τυφλοὶ ἀποκτῶσι τελείαν γνῶσιν τῆς ἱστορίας, τῶν μαθηματικῶν, τῆς ἀστρονομίας, τῆς φυσικῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας, μανθάνουν ξένας γλώσσας, μουσικὴν, ἀπαρτίζουν πλήρεις ὀρχήστρας, χορδίζουν κλειδοκύμβαλα πολὺ τελειότερον ἢ οἱ ἔχοντες ἀλύμαντον τὴν ὄρασιν, καὶ κατασκευάζουν ἐντελέστατα διὰ τῶν χειρῶν πᾶν εἶδος χειροτεχνήματος. Συγχρόνως δὲ διδάσκονται γυμναστικὴν, ἵνα γίνωνται τέλειοι καὶ ὑγιεῖς οὐ μόνον κατὰ τὸ πνεῦμα ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ σῶμα. Διὰ τῶν ἀόκνων τοῦ θεοειδοῦς τούτου ἀνδρὸς προσπαθειῶν ιδρύθησαν πλεῖσται σχολαὶ τῶν τυφλῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἀμερικὴν. Παντοῦ ἔσπευδεν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς ἀπεράντου χώρας ὁ ἀκάματος ἀνὴρ φέρων πολλάκις μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τυφλοὺς ἵνα πείθῃ ταχύτερον τοὺς φιланθρώπους καὶ τοὺς νομοθέτας περὶ τῆς ἀνάγκης καὶ τῆς ὠφελείας ἐκ τῆς ιδρύσεως τοιούτων σχολῶν. Ἰδοὺ δὲ καὶ ἀποσπάσματα τινὰ ἐκ τῶν ζωντανῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἵνα ἐννοήσῃ ὁ ἀναγνώστης ὑμῶν πόση ζωὴ ἐπλήρου τὰ ἀνδρικὰ στήθη τοῦ ἀθανάτου ἀνδρὸς. Τῷ 1837 ἔγραφε πρὸς τὸν Αἰδ. Πλῶμερ: «Μετὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης θέ-
 » λεις λάβει καὶ ἀντίγραφον τῆς ἐτησίας μου ἐκθέσεως τοῦ λή-
 » ξαντος ἔτους. Ἐπράξατέ τι σεῖς μέχρι τοῦδε πρὸς ἴδρυσιν scho-
 » λῆς διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν τυφλῶν ἐν τῇ ὑμετέρᾳ ἐπαρχίᾳ ;
 » Ἐὰν ὅχι, τὸ ἔργον πρέπει ν' ἀρχίσῃ καὶ ν' ἀρχίσῃ ἀμέσως
 » διότι ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ Θεία Πρόνοια κατέδειξε τὴν ὁδὸν διὰ
 » τῆς ὁποίας τοσούτη γνῶσις καὶ εὐτυχία καὶ εὐεργετία δύναται
 » νὰ παρασχεθῇ εἰς τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν τῆς μέχρι τοῦδε
 » ἐγκαταλελειμμένης ταύτης τάξεως, ἐπιβάλλεται ἡμῖν ἐπιτα-
 » κτικὸν καθήκον νὰ ἐνεργήσωμεν κατὰ τὰς βουλὰς τῆς Θείας
 » Προνοίας. . . . . » Τῷ 1841 ἔγραφε τῷ κ. Πάττεν : « Τὸ ἔχω
 » κατὰκαρδὰ νὰ βλέπω ἰδρυομένας σχολὰς πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν
 » τυφλῶν ἐν πάσῃ γωνίᾳ τῆς ὑμετέρας χώρας καὶ ἀσμένως
 » ὑποβάλλομαι εἰς πᾶσαν θυσίαν καὶ πᾶσαν ἐνέργειαν πρὸς ἐπι-
 » τυχίαν αὐτῶν. Ἐὰν νομίζῃς ὅτι σοὶ εἶμαι χρήσιμος, ἔρχομαι
 » εἰς Λουϊσβίλλην καὶ ἀναλαμβάνω ἐγὼ τὴν ἐπιχείρησιν. Θέλω
 » ἀφιερωθῇ ἐξ ὁλοκλήρου εἰς αὐτὴν καὶ οὐδεμίαν ζητῶ ἀποζη-
 » ζημίωσιν διὰ τὸν χρόνον καὶ τὰς δαπάνας, ἅς ἤθελον ὑποστῇ ». Τόσῃ πεποίθησιν εἶχεν ὁ θεσπέσιος ἀνὴρ περὶ τῆς ἐπιτεύξεως τῶν ἀγίων του σκοπῶν ὥστε γράφει τῷ Δόκτωρι Φλίντ: « Ἐπι-
 » θυμῶ ν' ἀποπειραθῶ ὁ ἴδιος τὸν χειμῶνα, μετὰ δύο ἐκ τῶν μα-
 » θητῶν μου, ὅπως πείσω τὸ νομοθετικὸν ὑμῶν σῶμα νὰ ἐνερ-
 » γήσῃ ἀμέσως περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου (ἦτοι τῆς ιδρύσεως

» σχολῶν ἐν Λουϊσβίλλῃ), καὶ ἀρκεῖ νὰ μοὶ δώσωσιν ἀκρόασιν,
 » εἶμαι βέβαιος περὶ τῆς ἐπιτυχίας». Ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν
 Δόκτορα Dickenson τῆς Τζάρλεστον γράφει τὰ ἐξῆς ὁ ἔνθεος
 οὗτος ἀνὴρ: « Πιστεύω ὅτι οὐδεμία προετοιμασία εἶναι ἀναγ-
 » καία· διότι δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι θὰ συναρπάσω τὰ αἰσθήματα
 » τοῦ νομοθετικοῦ σας σώματος ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου.
 » Δὲν ἐννοῶ νὰ εἶπω ὅτι ἔχω ἰδιαιτέραν τινα δύναμιν ὅπως κα-
 » τακτήσω τὰ αἰσθήματά των ἀλλὰ καὶ αὕτῃ ἡ ἔλλειψις εὐ-
 » φραδῶν ἐκφράσεων αὐξάνει τὴν κρατερὰν ἐκκλήσιν τῶν τυφλῶν
 » παιδιῶν ». Πρὸς τὸν Διοικητὴν τῆς Μεσημβρινῆς Καρολίνας
 Τ. Ρίττσαρδσον γράφει « Διακαῶς ἐπιθυμῶ, πρὶν ἢ ἀποσύρω τὴν
 » χεῖρα ἀπὸ τοῦ ἀρότρου, * νὰ ἶδω ἰδρυομένας σχολὰς ἀνὰ πᾶ-
 » σαν γωνίαν τῆς χώρας ἡμῶν ». Καὶ ἀληθῶς εἶδε ζῶν τοὺς
 ἀγωνίαν του στεφομένους, καὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἀμέσως διευθυνόμενον
 ἱδρυμα καθιστάμενον πρότυπον πάντων τῶν λοιπῶν μὲ τὰ ὅποια
 ἐπρόκισε πάσας τὰς Πολιτείας τῆς πατρίδος αὐτοῦ.

Μόνον οἱ ἰδόντες τὸν ἄνδρα ἐν μέσαις Ἀθήναις ἐργαζόμενον
 ὑπὲρ τῶν Κρητῶν, πλήρη ζωῆς καὶ θερμότητος, ἀκατάβλητον,
 δύνανται νὰ φαντασθῶσιν ὅποια μεγάλα καὶ ὑψηλὰ διέπραξε
 κατὰ τὸν μακρὸν ἐν Ἀμερικῇ βίον του ἐπὶ 43 ὅλα ἔτη διευθύνων
 τὸ μέγα ἱδρυμα τῶν τυφλῶν τῆς Βοστόνης καὶ βαδίζων ἐπὶ κε-
 φαλῆς ἐν τοῖς μεγάλοις καὶ ποικίλοις πολιτικοῖς καὶ κοινωνικοῖς
 ζητήμασι τῆς μεγάλης ἐκείνης χώρας. Ἀλλὰ πάντα τὰ ἔργα
 τοῦ θυμοεδοῦς ἀνδρὸς δὲν δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς ἐν μό-
 νον ἔργον ἄκρας ὑπομονῆς οὐχὶ ἀνδρὸς ἀλλὰ γυναικὸς ὁσίας, ἔρ-
 γον πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ ὁποίου ἡ θεία Πρόνοια τοιοῦτον ἄνδρα,
 τοιοῦτον ἱκεῦος ἐκλογῆς, ἡδύνατο μόνον νὰ ἐκλέξῃ.

Ἐν τινι μικρῷ ὀρεινῷ χωρίῳ ὁ Σαμουήλ Χάου ἀνεκάλυψε
 μικρὰν καὶ ζωηρὰν κόρην ἐξαετῇ, ἐντελῶς τυφλὴν, κωφὴν καὶ
 ἀλαλον. Ἐπ' αὐτῆς θεία Πρόνοια, ὁ θεῖος ἀνὴρ ἀπεφάσισεν νὰ
 ἐφεύρῃ τρόπον δι' οὗ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ τῆς ἀτυχοῦς κόρης, ἡ
 θαμμένη ἐν τῷ αἰωνίῳ σκότει καὶ τῇ βαθυτάτῃ ἡρεμίᾳ καὶ σιγῇ,
 κοινωνήσῃ μὲ τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον. Καὶ ἐπέτυχεν ἐπιτυχίαν
 πλήρη. Ἡ κόρη αὕτη, ἡ οὖν ὀνομαστὴ καθ' ὅλην τὴν ὑφήλιον
 Λάουρα Βρίτζμαν, ἐγεννήθη τῇ 21 Δεκεμβρίου 1829. Ἦτο
 φαιδρόν, ὠραῖον νήπιον, ἀλλὰ προσβληθὲν ὑπὸ νόσου δεινῆς ἀπώ-
 λεσε κατ' αὐτὴν τὴν νηπιότητα ὁρασιν καὶ ἀκοὴν καὶ φωνήν.
 Οἱ γονεῖς τῆς ἐπέτρεψαν τῷ δόκτορι Χάου νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ σχέ-
 διον ὅπερ εἶχεν ἤδη ἐν τῷ νῶ πρὸς ἐκπαίδευσιν τοῦ ἀτυχοῦς
 πλάσματος, τῇ δὲ 4 Ὀκτωβρίου 1837 εἰσῆγαγεν αὐτὸ ἐν τῷ

* μεταφορικῶς· δηλ. Ἐνόσω ἔχω ζωὴν εἰς τὰ στήθεα.

ιδρύματι τῶν τυφλῶν. Τὰ πρῶτα μαθήματα ἐπὶ μῆνας ὁλοκλή-
ρους ἐδόθησαν αὐτῇ ὑπὸ τοῦ ἀκαμάτου Χάου, ὅστις τῇ ἔδιδε
μικρὰ ἀντικείμενα κοινῆς χρήσεως, μονοσύλλαβα, καὶ πινακίδας
φερούσας τυπωμένα τὰ ὀνόματα τῶν διαφόρων τούτων ἀντικει-
μένων μὲ ἐξέχοντας χαρακτῆρας. Ἡ Λάουρα ἔφαυε διὰ τῶν δα-
κτύλων τοὺς χαρακτῆρας μετὰ προσοχῆς καὶ ἐπανελημένως
μέχρις οὗ κατῴρθωνε νὰ σχετίζη τὴν τυπωμένην λέξιν μὲ τὸ ἀν-
τικείμενον τὸ ὁποῖον αὕτη παρίστα· ὅτε δὲ τῇ ἐδεικνύετο ἡ λέ-
ξις χωριστὰ ἀπὸ τὸ ἀντικείμενον τὸ ὁποῖον αὕτη παρίστα, ἐζήτηι
ἀμέσως καὶ ἔφερε τῷ διδασκάλῳ ταχέως τὸ ἀντικείμενον τὸ διὰ
τῆς λέξεως δηλούμενον. "Ὅπως τὴν διδάξη τὴν ἀξίαν τῶν γραμ-
μάτων ἐξ ὧν αἱ λέξεις συνετίθεντο, ἐξέλεγεν ὁ Χάου κατ' ἀρχὰς
μονοσυλλάβους λέξεις, ὡς π. χ. pin (καρφοβελόνη) καὶ pen
(κονδύλιον)· διὰ τῆς ἐπανελημένης τούτων ἐξετάσεως διὰ τῶν
δακτύλων ἐννόει ἡ Λάουρα ὅτι αἱ δύο αὗται λέξεις συνέκειντο
ἐκ τριῶν διακριμένων σημείων ἢ χαρακτήρων, καὶ ὅτι τὸ με-
σαῖον σημεῖον τῆς μιᾶς λέξεως (e) διαφέρει ἀπὸ τοῦ μεσαίου
σημείου τῆς ἐτέρας (i). Ἡ διδασκαλία, ἣν ἐπὶ μῆνας μακροὺς
ἐποίει αὐτὸς ὁ θειότατος Χάου ὑπῆρξε ἐπίπονος καὶ βραδεῖα·
ἀλλ' ἡ Λάουρα ἦτο πρόθυμος καὶ ἐν ἄκρᾳ ὑπομονῇ κατῴρθου νὰ
λαμβάνῃ μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον πλήρη γνῶσιν τῆς σημασίας
τῶν λέξεων καὶ τῶν διαφόρων ἀντικειμένων καὶ ἐνόει πληρέ-
στατα τὸν σκοπὸν τῶν μαθημάτων τούτων. Ἀφοῦ δ' ἐμάνθανε
τὰ τυπωμένα ὀνόματα ἐπὶ τῶν πινακίδων, τὰ γράμματα τῇ ἐδί-
δοντο αὐτῇ ἐπὶ κεχωρισμένων τεμαχίων χάρτου καὶ ἐδιδάσκετο
νὰ τὰ τοποθετῇ οὕτως ὥστε νὰ συλλαβίζῃ τὰς λέξεις τὰς ὁποίας
εἶχεν ἤδη μάθει ἐκ τῶν πινακίδων. Οὕτω βραδέως ἀλλ' ἀσφα-
λῶς πλὴν τῶν ὀνομασιῶν τῶν διαφόρων ἀντικειμένων, ἤρχισε νὰ
μανθάνῃ τὰ ἐπίθετα, τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα, τοὺς χρόνους, τὰς
ἐγκλίσεις, τὰς προθέσεις, ἐπὶ τέλους δὲ κατῴρθωσε νὰ γράφῃ τὰ
διανοήματα αὐτῆς μέχρι τέλους τοῦ βίου της ἐπὶ 50 ὅλα ἔτη
ἀπταιστῶς καὶ καλλιεπῶς. Εὐρὺς κύκλος φιλανθρώπων ἐτέρπετο
ἐπὶ τῇ συναναστροφῇ τῆς Λάουρας, ἥτις—ἀπίστευτον σχεδὸν—
ἐχρησίμευσε καὶ ὡς διδασκαλὸς εἰς ἐτέραν ὁμοιοπαθῆ, ἥτοι κω-
φάλαλον καὶ τυφλὴν, τὴν "Ολιβερ Κάσσελ. Ὁ Δόκτωρ Χάου
ἐπὶ ἔτη μακρὰ παρηκολούθει καὶ ἐβοήθει τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ
θησαυροῦ του, τῆς Λάουρας, μετὰ πατρικῆς ἐνδελεχοῦς μερίμνης
καὶ στοργῆς.

Εἶνε ἀπίστευτοι αἱ τιμαὶ ὧν ἡξιώθη ὁ μέγας οὗτος τῆς ἀνθρω-
πότητος εὐεργέτης Χάου παρ' ἀπάντων τῶν πεπολιτισμένων
λαῶν. Ἡγεμόνες καὶ σοφοί, ἱερεῖς τοῦ Ὑψίστου καὶ ἡγέται λαῶν,

πάντες ὕμνησαν τὸν Θεὸν ὅτι τοιοῦτον ἀληθῆ πατέρα καὶ εὐεργέτην ἔπεμψεν ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἀπὸ τῶν πτυχῶν τοῦ ἀνεσπέρου φωτὸς ὁ αἰμίμηστος ἀνὴρ ἀτενίζει τὸ ἔργον τῶν χειρῶν του καὶ παρὰ τὴν Λάουραν Βρίτμαν βλέπει τὴν Ὀλιβερ Κάσσελ, παρὰ τὴν Ἑθιδ Ὡμα τὴν ἐπίσης τυφλὴν, κωφὴν, ἀλαλον, ἀτενίζει γηθόμενος τὴν Ἑλένην Κέλλερ, τὴν ἐκπαιδευμένην ἐν τῷ αὐτῷ ἰδρύματι τῷ λαμπρῶς διευθυνομένῳ ὑπὸ τοῦ ἐξόχου ἡμῶν φίλου καὶ συμπολίτου Μιχαήλ Ἀνάγνου.

Ἡ Ἑλένη Κέλλερ εἶναι καὶ ἔσεται τὸ θαῦμα τῶν θαυμάτων τοῦ δεκάτου-ἐννάτου αἰῶνος.

Ἰδού, φίλε, διατὶ ἐν τῇ ἀτελεστάτῃ ταύτῃ σκιαγραφίᾳ τοῦ μεγάλου πολίτου, τοῦ ἐξόχου φιλέλληνος, τοῦ ἀληθοῦς φιλανθρώπου, προετάξαμεν τὸ τοῦ Κικέρωνος « Οἱ ἄνθρωποι δὲν ὡμοιάζουσι τοῖς θεοῖς κατ' οὐδὲν τοσοῦτον ὅσον κατὰ τὴν εὐποιάν » πρὸς τοὺς ὁμοίους των. »

Ἐν Ἀθῆναις, μηνὶ Αὐγούστῳ τοῦ 1890.

Φ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

ΣΤΙΓΜΑΙ ΘΥΜΗΔΙΑΣ

Μεταξὺ τοῦ μικροῦ Νίκου καὶ τῆς μητρός του :

— Μὰ παιδί μου νομίζεις πῶς εὐχαριστοῦμαι ποῦ μὲ ἀναγκάζεις νὰ σὲ δέρνω κάθε ὥρα ;

Καὶ ὁ μικρὸς Σατανᾶς :

— Μά, μαμά μου, καὶ νομίζεις πῶς ἐγὼ εὐχαριστοῦμαι ;

Μεταξὺ τοῦ ἱατροῦ καὶ τῆς κυρίας Ο*** ἡ ὁποία πρόκειται νὰ υποβληθῇ εἰς ἐγχείρησιν ἐπὶ τῆς κνήμης :

— Καὶ θὰ φαίνεται, ἱατρέ, ἡ οὐλὴ μετὰ τὴν ἐγχείρησιν ;

— Μὰ αὐτό, Κυρία μου, ἐξάρτᾶται . . . ἀπὸ σᾶς !